

วัดและชุมชนพลังแห่งวัฒนธรรมในการสร้างสังคมไทย Temples and Communities the Cultural Power in Shaping Thai Society

พระสุภัทรชัย สุวโจ พวงเพชร
Phra Suphatchai Suwajo Phuangphet

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University

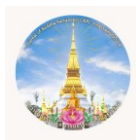
*Corresponding Author E-mail: suphatchay2000@gmail.com

(Received: 8 April 2025, Revised: 17 April 2025, Accepted: 17 April 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของวัดและชุมชนในฐานะกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยผ่านพลังแห่งวัฒนธรรม โดยเน้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างวัด ชุมชน และวัฒนธรรมในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่าวัดมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน ทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพื้นที่สำคัญในการสืบทอดขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่น ขณะเดียวกัน ชุมชนในสังคมไทยมีลักษณะเป็นเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง มีการพึ่งพาอาศัย และร่วมกันสร้างระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมและศูนย์กลางจิตใจของสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่า "พลังแห่งวัฒนธรรม" มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความมีน้ำใจ และการถ่ายทอดอัตลักษณ์ร่วมของคนในชุมชน การบูรณาการระหว่างวัดและชุมชนจึงเป็นการขับเคลื่อนพลังทางวัฒนธรรมให้มีบทบาทในการธำรงรักษาโครงสร้างและคุณค่าของสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่สังคมไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ บทความนี้นำเสนอโมเดล "วัด-ชุมชน: พลังวัฒนธรรมเพื่อสังคมไทยอย่างยั่งยืน" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกลไกเชิงบูรณาการในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมั่นคง ผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมบทบาทของวัดและชุมชนในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาสังคมไทย ผ่านการสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมและศาสนาในระดับท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างสังคมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: วัด, ชุมชน, พลังแห่งวัฒนธรรม, สังคมไทย

Abstract

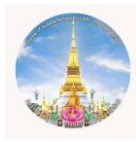
This academic article aims to examine the roles of temples and communities as key mechanisms in driving Thai society through the power of culture. It focuses on analyzing the structural relationship between temples, communities, and cultural dynamics within Thai society. The findings reveal that temples play a pivotal role as religious and cultural centers in communities. They serve as spaces for cultivating morality and ethics, while also acting as hubs for preserving local customs and traditions. Simultaneously, Thai communities exhibit strong social networks characterized by mutual support and the formation of close-knit social relationships, with temples at the heart of communal activities and spiritual life. Additionally, the study finds that the "power of culture" has significant influence on the development of society in multiple dimensions. These include fostering social cohesion, generosity, and the transmission of shared identities within the community. The integration between temples and communities is identified as a key driver that empowers cultural forces to sustain the structure and values of Thai society. This is especially crucial in the modern era, where Thai society is facing rapid changes and challenges from globalization. This article proposes the model "Temple-Community: Cultural Power for a Sustainable Thai Society," which reflects an integrated mechanism for building a resilient and stable society. The study recommends that relevant agencies should promote the roles of temples and communities as essential mechanisms for the sustainable development of Thai society. This can be achieved by supporting cultural and religious activities at the local level and encouraging community participation to foster a united and sustainable society.

Keywords: Temple, Community, Cultural power, Thai society

บทนำ

ในบริบทของสังคมไทย วัดและชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการรักษารากฐานของวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน วัดไม่เพียงเป็นศูนย์กลางของศาสนาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมทางสังคม วัฒนธรรม และการศึกษาในชุมชน (พระปลัดเกื้อกุล สุภานุโท และคณะ, 2567) กล่าวได้ว่า วัดและชุมชนได้พัฒนาไปพร้อมกันอย่างกลมกลืนจนเกิดเป็นระบบสังคมที่เข้มแข็ง และเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ สืบทอด และถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม อันสะท้อนผ่านประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี สังคมไทยในปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน รวมถึงการลดทอนบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและสังคม (จิราพัชร วงศาโรจน์ และคณะ, 2567) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ชุมชน

บางแห่งขาดพลังทางวัฒนธรรมและเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งอาจนำไปสู่การเสื่อมถอยของคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิม (วชิรวิทย์ บัวขาว และคณะ, 2567) นอกจากนี้ ความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมยังเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้บทบาทของวัดและชุมชนในหลายพื้นที่ลดลง

ดังนั้น การศึกษาถึง "วัดและชุมชน: พลังแห่งวัฒนธรรมในการสร้างสังคมไทย" จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฟื้นฟูและเสริมสร้างบทบาทของวัดและชุมชนให้กลับมาเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและจิตใจของสังคมไทยอีกครั้ง โดยอาศัยแนวคิดและกรณีศึกษาจากนักวิชาการที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทเชิงบูรณาการของวัดและชุมชน เช่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การพัฒนาทุนทางสังคม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและประเทศ (ธัญพงค์ สารรัตน์ และคณะ, 2568) หลักการและเหตุผลดังกล่าวจะช่วยเป็นแนวทางให้เกิดการขับเคลื่อนพลังทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน

ความหมายของคำว่า วัด

วัด ในความเข้าใจเชิงพุทธศาสนา หมายถึงสถานที่ซึ่งมีพระพุทธรูปหรือเจดีย์เป็นองค์ประกอบสำคัญ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการประกอบศาสนกิจของชุมชน โดยทั่วไปจะเป็นพื้นที่ที่สงฆ์และฆราวาสร่วมกันประกอบกิจกรรมทางศาสนาและเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของชุมชน (พระเทพปิยสีโล (พึง ทองคำ) และ ศิริโรจน์ นามเสนา. 2568) วัดยังมีนัยถึง "สถานที่ฝึกจิตใจ" เป็นศูนย์กลางการบ่มเพาะศีลธรรมและจริยธรรมของผู้คนในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพุทธศาสนาเรื่อง "สถานที่อันสงบ" (พระมหาอำพล ธนปญโญ และคณะ, 2567)

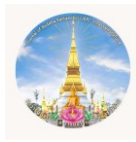
กิตติภูมิสมชาติ มัทธูจิต และอุทัย สติมัน (2567) ให้ความหมายของวัดว่า เป็นทั้ง "สถาบัน" และ "ศูนย์กลางชุมชน" ที่มีบทบาททางสังคมในการขับเคลื่อนคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ วัดมิได้มีเพียงความหมายเชิงกายภาพเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง "พื้นที่สาธารณะ" ซึ่งทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้และมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน

พระศรีวินยาภรณ์ และพศิน สีนมา (2568) กล่าวถึงวัดในฐานะ "รากฐานของวัฒนธรรมไทย" โดยเฉพาะบทบาทของวัดที่เป็นสถาบันหลักในการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านพิธีกรรม ประเพณี และกิจกรรมทางศาสนา วัดจึงเป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และช่วยหล่อหลอมให้เกิดความรู้สึกผูกพันและเป็นหนึ่งเดียวในหมู่สมาชิกในสังคม

สรุปได้ว่า "วัด" มิได้หมายถึงเพียงแค่สิ่งปลูกสร้างหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในเชิงวัตถุ แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม ศาสนา และสังคมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนไทยอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

ความสำคัญ of คำว่า วัด

วัดเป็นมากกว่าสถานที่ประกอบศาสนกิจ หากแต่เป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนไทยมาแต่โบราณ (พระนพดล สุทธิธัมโม และคณะ, 2568) วัดทำหน้าที่ถ่ายทอดมรดก

ทางวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบของสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อธิโต (2568) อธิบายว่าวัดมีบทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาทุนทางสังคมของชุมชน ทั้งในด้านศีลธรรม คุณธรรม และการส่งเสริมความสามัคคีผ่านกิจกรรมร่วมกัน เช่น งานประเพณี การศึกษา และกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งช่วยหล่อหลอมความสัมพันธ์อันดีในระดับครอบครัวและสังคมโดยรวม

ในอีกมุมหนึ่ง พระไพฑูรย์ คมกิตฺตปญฺโญ และคณะ (2568) ระบุว่าวัดเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญาของคนในชุมชน ผ่านกระบวนการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญกุศล และการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดจึงถือเป็น "โรงเรียนชีวิต" ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย

สรุปได้ว่า วัดเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมและคุณค่าทางจิตวิญญาณของชุมชนไทย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทยในระดับรากหญ้าอย่างยั่งยืน

ความหมายของคำว่า ชุมชน

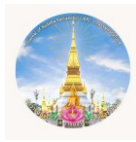
ชุมชน หมายถึง เครือข่ายของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงในเชิงพื้นที่ สังคม หรือวัฒนธรรม ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างสรรค์และรักษาเอกลักษณ์ร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม เช่น ประเพณี งานบุญ หรือกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นกลุ่มคนที่มีการอยู่อาศัยหรือรวมกลุ่มกันในพื้นที่เดียวกันและมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (กิติภูมิ สมชาติมัทธูจิต และอุทัย สติมัน, 2567)

เฉลิมชัย วัดจิ่ง (2567) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่าชุมชนเป็นระบบที่ประกอบด้วยคนและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นพลวัต การจัดการภายในชุมชนจึงไม่ได้มีเพียงโครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนมีต่อกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

สรุปได้ว่า "ชุมชน" เป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทยที่มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น ทั้งยังเป็นรากฐานที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืนในสังคมไทย

ความสำคัญของคำว่า ชุมชน

ชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกลไกพื้นฐานที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพื้นที่เดียวกัน และเป็นศูนย์รวมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (เดช ดำรงค์ล่องลอย และจักรวาล สุขไมตรี, 2568) ชุมชนมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิก ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเสริมสร้างทุนทางสังคมให้เข้มแข็ง

พระไพฑูรย์ คมกัปปโย (2568) กล่าวว่าชุมชนมีความสำคัญในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เพราะเป็นพื้นที่ที่รวมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของสมาชิกในชุมชน เช่น พิธีกรรมทางศาสนา งานบุญ หรือการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมซึ่งช่วยให้ชุมชนดำรงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

มณี จันทน์ยืนคง และคณะ (2568) เน้นถึงบทบาทของชุมชนในด้านเศรษฐกิจว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ชุมชนสามารถสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านวิสาหกิจชุมชน และกิจกรรมการผลิตร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาสังคมในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ช่วยสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งในกลุ่มสมาชิก และเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ความหมายของคำว่า พลังแห่งวัฒนธรรม

"พลังแห่งวัฒนธรรม" หมายถึงพลังหรืออิทธิพลที่เกิดจากองค์ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาระบบต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมโดยรวม (กฤษฎา ณ หนองคาย และคณะ, 2567) พลังนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับกลุ่มสังคมนั้น ๆ

ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2567) อธิบายเพิ่มเติมว่า "พลังแห่งวัฒนธรรม" เป็นพลังที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งในด้านความเชื่อ ประเพณี และการดำเนินชีวิตร่วมกัน ซึ่งช่วยขับเคลื่อนสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

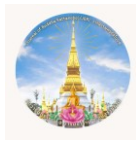
ธัญพงค์ สารรัตน์ และคณะ (2568) ให้ความหมายว่าพลังแห่งวัฒนธรรมเป็นพลังเชิงสัญลักษณ์ที่ช่วยสร้างความร่วมมือและความสามัคคีภายในชุมชน โดยมีผลต่อการหล่อหลอมค่านิยมและจิตสำนึกของสมาชิกให้ตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนและสังคมในภาพรวม

สรุปได้ว่า พลังแห่งวัฒนธรรม คือพลังทางสังคมที่เกิดจากการสั่งสมและถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนและสังคมในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ จิตใจ หรือการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันในสังคม

ความสำคัญของ พลังแห่งวัฒนธรรม

พลังแห่งวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม โดยเฉพาะในระดับชุมชนและท้องถิ่น กฤษฎา ณ หนองคาย และคณะ (2567) อธิบายว่า วัฒนธรรมช่วยสร้างพลังในการเชื่อมโยงผู้คนในสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุขและยั่งยืน รวมถึงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนท้องถิ่น

ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2567) กล่าวเสริมว่า พลังแห่งวัฒนธรรมเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างเครือข่ายทางสังคม การส่งเสริมอาสาสมัคร และการสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเพื่อเสริมสร้างสังคมที่มีความสุขและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2568) ระบุว่า วัฒนธรรมมีพลังในเชิงจิตวิญญาณที่สามารถถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อ และจิตสำนึกของชุมชนสู่รุ่นต่อรุ่น อีกทั้งยังเป็นฐานของการพัฒนาจิตใจและปัญญาในระดับ บุคคลและสังคม ทำให้วัฒนธรรมมีความสำคัญในการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน

สรุปได้ว่า พลังแห่งวัฒนธรรม คือกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งในสังคม ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน อีกทั้งยังเป็นฐานรากของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อความมั่นคงของ สังคมในภาพรวม

ความหมายของคำว่า สังคมไทย

สังคมไทย หมายถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย ซึ่งมี ลักษณะเฉพาะที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และค่านิยมที่ตกทอดมาจากอดีต จนถึงปัจจุบัน (ประพจน์ แยมทิพย์ และสมหญิง จันทรู้ไทย, 2568) สังคมไทยมีความโดดเด่นในเรื่องความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพในลำดับขั้นทางสังคม และความสัมพันธ์แบบเครือญาติ

เดช ดำรงค์ล่องลอย และจักรวาล สุขไมตรี (2568) ชี้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นชุมชนสูง มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างคนในชุมชนและการดำเนินชีวิตร่วมกันบนพื้นฐานของค่านิยมร่วม เช่น การ ช่วยเหลือเกื้อกูล ความสามัคคี และการเคารพกฎเกณฑ์ของชุมชน

โชติ กาชัยชนะ และสมเดช นามเกตุ (2568) กล่าวว่าสังคมไทยมีรากฐานมาจากศาสนาพุทธและ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ประเพณี และการจัดระเบียบสังคม ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ที่มี ศีลธรรมและจริยธรรมเป็นศูนย์กลาง

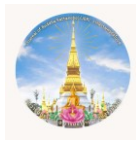
สรุปได้ว่า สังคมไทยคือระบบสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณี เป็นสังคมที่เน้น ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชน และยึดถือหลักศีลธรรมจากพระพุทธศาสนาเป็นแกนสำคัญในการ ดำรงชีวิตและจัดระเบียบสังคม

โครงสร้างของ สังคมไทย

โครงสร้างของสังคมไทยสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทาง สังคม และโครงสร้างทางวัฒนธรรม โดยที่แต่ละมิติส่งอิทธิพลซึ่งกันและกันในกระบวนการดำเนินชีวิตของคน ในสังคม (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2568) โครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการเกษตรเป็นหลักมาแต่เดิม ก่อนจะเปลี่ยนแปลงสู่ระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมและบริการในปัจจุบัน ขณะเดียวกันสังคมไทยยังคง รักษาโครงสร้างเครือญาติแบบขยายและความสัมพันธ์แบบแนวดิ่งไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

เสาวณิต จุลวงศ์ (2568) เสนอว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะโครงสร้างทางสังคมแบบชนชั้น โดยมี การจัดแบ่งสถานะของคนในสังคมออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามบทบาทและหน้าที่ทางสังคม เช่น ชนชั้นปกครอง ชน ชั้นผู้มีฐานะ และชนชั้นแรงงาน แต่ในยุคปัจจุบันโครงสร้างดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของโลกาภิวัตน์

จักรวาล เหมือนแจ่ม (2568) กล่าวถึงโครงสร้างเชิงวัฒนธรรมของสังคมไทยว่าเป็นระบบที่อิงกับ ค่านิยมและประเพณีที่ตกทอดมาแต่โบราณ โดยมีศาสนาพุทธเป็นศูนย์กลาง ทั้งในด้านพิธีกรรมและการ

กำหนดบทบาทของบุคคลในชุมชน รวมถึงการเป็นฐานของการถ่ายทอดคุณค่าทางจริยธรรมและจิตสำนึกของคนไทย

สรุปได้ว่า โครงสร้างของสังคมไทยมีความซับซ้อนและหลากหลาย ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติและวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่

ความสำคัญของสังคมไทย

สังคมไทย มีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาความเป็นอัตลักษณ์และความกลมเกลียวของคนในชาติ โดยเฉพาะในบริบทของความเป็นชุมชนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและศาสนา (โชติกา ชัยชนะ และสมเดช นามเกตุ, 2568) สังคมไทยถือเป็นระบบที่หล่อหลอมบุคคลให้มีความเป็นระเบียบและยึดถือคุณค่าทางศีลธรรมเป็นสำคัญ

เดช ดำรงค์ล่องลอย และจักรวาล สุขไมตรี (2568) กล่าวว่าสังคมไทยเป็นฐานรากของการจัดระเบียบวิถีชีวิตและการปฏิบัติตามค่านิยมร่วมของกลุ่มคนในพื้นที่เดียวกัน โดยเฉพาะบทบาทของชุมชนในฐานะกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจและความมั่นคงในระดับท้องถิ่น

พระอธิการอินทร์นุช สุวณโณ และคณะ (2568) อธิบายว่าสังคมไทยเป็นแหล่งบ่มเพาะวัฒนธรรมที่หลากหลายและสร้างความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พิธีกรรม ขนบธรรมเนียม และการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกันในระดับชุมชน ซึ่งช่วยสร้างเสถียรภาพทางสังคม

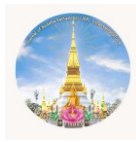
สรุปได้ว่า สังคมไทย เป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของคนไทย รวมถึงการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า วัดและชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างและหล่อหลอมสังคมไทย วัดในฐานะศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแหล่งบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการดำรงชีวิตที่ดีงามของชุมชน ผ่านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การสืบสานประเพณีท้องถิ่น และการส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในสังคม ในขณะเดียวกัน ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่ช่วยขับเคลื่อนวัดให้มีบทบาทต่อสมาชิกทุกช่วงวัย ทั้งด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม

พลังแห่งวัฒนธรรมที่ฝังแน่นอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนไทยผ่านบทบาทของวัด ช่วยสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งของสังคมในระดับฐานราก โดยเฉพาะในบริบทของการพึ่งพาอาศัยกันและการส่งต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้ วัดและชุมชนยังทำหน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชนในหลายมิติ

กล่าวโดยสรุป วัดและชุมชนจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่หล่อหลอมและขับเคลื่อนสังคมไทยให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะในยุคที่สังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายจาก

กระแสโลกาภิวัตน์ วัดและชุมชนยังคงเป็นเสาหลักในการรักษาและส่งเสริมคุณค่าแห่งวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างมั่นคงและมีพลวัต

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาบทความ “วัดและชุมชน: พลังแห่งวัฒนธรรมในการสร้างสังคมไทย” ได้สังเคราะห์ออกมาเป็นโมเดลที่เชื่อมโยงบทบาทของวัดและชุมชนเข้ากับพลังทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการสร้างและพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน ดังนี้

โมเดล 3 เสาหลัก (Three Core Pillars Model)

เสาที่ 1 วัด (Temple)

ศูนย์กลางการถ่ายทอดคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรม แหล่งสืบทอดและส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมสถานที่ที่บ่มเพาะจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน

เสาที่ 2 ชุมชน (Community)

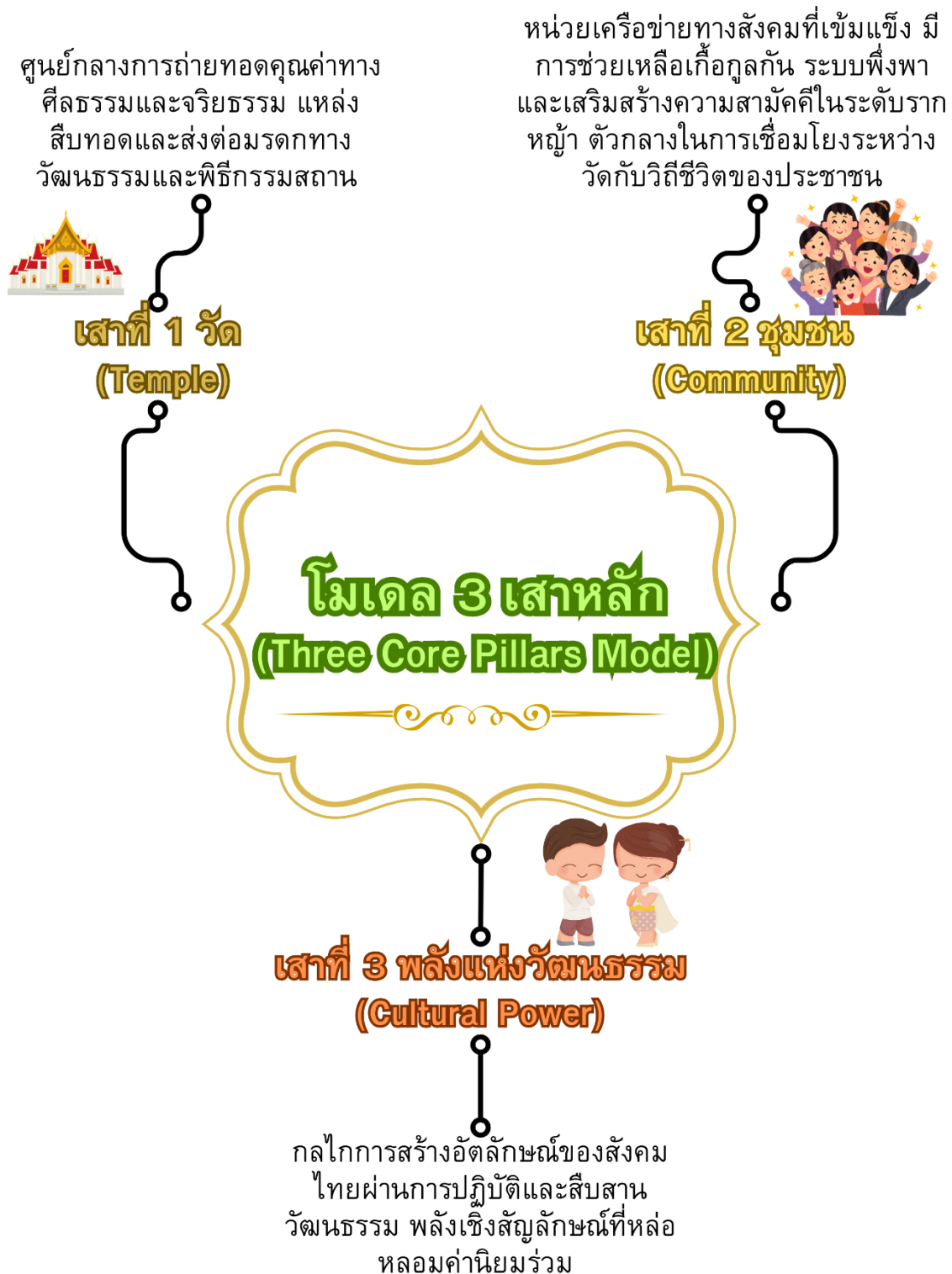
หน่วยเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระบบพึ่งพาและเสริมสร้างความสามัคคีในระดับรากหญ้า ตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างวัดกับวิถีชีวิตของประชาชน

เสาที่ 3 พลังแห่งวัฒนธรรม (Cultural Power)

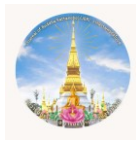
กลไกการสร้างอัตลักษณ์ของสังคมไทยผ่านการปฏิบัติและสืบสานวัฒนธรรม พลังเชิงสัญลักษณ์ที่หล่อหลอมค่านิยมร่วม เช่น ความเคารพ ความมีน้ำใจ ขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในมิติทางจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ผลลัพธ์ของโมเดล

การบูรณาการวัด-ชุมชนเข้ากับพลังแห่งวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นจะช่วยสร้าง "สังคมไทยที่มั่นคงยั่งยืน และเข้มแข็ง" โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและวัฒนธรรม ชุมชนเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงพลังเหล่านี้เข้าด้วยกัน และวัฒนธรรมเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมไทยในทุกมิติ

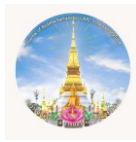

ภาพที่ 1 โมเดล 3 เสาหลัก (Three Core Pillars Model)

เอกสารอ้างอิง

- กิติภูมิสมชาติ มัทธูจิต, และ อุทัย สติมัน. (2567). การขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนบนฐานบ้าน วัด โรงเรียน (บวร): กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 12(6), 2564-2576.
- กฤษฏา ณ หนองคาย และคณะ. (2567). ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภูและอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 43(2), 218-231.
- ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2567). Pixel Krungkaow: กลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจทางสังคมเพื่อพัฒนาเมืองพุทธวัฒนธรรมแห่งความสุข. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 2(2), 1-19.
- จักรวาล เหมือนแจ่ม. (2568). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนชั้นรากหญ้ากับทิศทางประชาธิปไตยในอนาคต. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 8(1), 301-315.
- จิราพัชร วงศาโรจน์ และคณะ. (2567). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*, 5(1), 233-243.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างระบบราชการกับการคอร์รัปชัน. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 5(3), 87-103.
- เดชดำรงค์ ล่องลอย และ จักรวาล สุขไมตรี. (2568). การบริหารจัดการน้ำเสียในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม*, 3(2), 58-71.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ. (2568). การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธศาสนาภูมิทัศน์ศรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 4(2), 29-50.
- ประพจน์ แยมทิม และคณะ. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของคณาจารย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการศึกษานักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์*, 8(2), 91-104.
- พศิน สีนมา และพระศรีวินยาภรณ์. (2568). วิวัฒนาการงานนวกกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 11(1), 304-314.
- พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต. (2568). การบริหารจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(2), 1-14.
- พระนพดล สุทธิธัมโม (มุล ทาดี) และคณะ. (2568). การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพระภิกษุสามเณร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(2), 315-330.
- พระปลัดเกื้อกุล สุภนนโท และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมไทย. *วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*, 5(3), 713-722.
- พระเทพปิยสีโล (พิง ทองคำ) และ ศิริโรจน์ นามเสนา. (2568). วิธีการพึงพระรัตนตรัยในชีวิตประจำวัน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(2), 331-346.

- พระไพฑูรย์ คมกักรปญโญ (บัวเงิน) และคณะ. (2568). วิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุนางเพ็ญที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม*, 3(2), 1-16.
- พระมหาอำพล ธนปญโญ (ชัยสารี) และคณะ. (2567). บทบาทของวัดทางพระพุทธศาสนาในมิติการเป็นอุทยานการศึกษา. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 9(2), 1-14.
- พระอธิการอินทร์นุช สุวณฺโณ และคณะ. (2568). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของพระสงฆ์. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม*, 3(1), 137-157.
- มณีจันทร์ ยืนคง และคณะ. (2568). การจัดการผลิตที่ส่งผลต่อต้นทุนการปลูกข้าวโพดพันธุ์ข้าวเหนียวขมพูของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกข้าวโพดบ้านหนองบัว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 15(1), 159-168.
- เฉลิมชัย วัดจิ่ง. (2567). การสร้างระเบียบและการตอบโต้ วาทกรรมว่าด้วยที่ดินระหว่างรัฐและขบวนการเกษตรกรรายย่อย. *วารสารพัฒนศาสตร์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 7(2), 95-109.
- เสาวณิต จุลวงศ์. (2567). กวีนิพนธ์ไทยในยุคสังคัมทูนนิยม พ.ศ. 2531-2560. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 24(3), 147-178.
- วชิรวิทย์ บัวขาว และคณะ. (2567). การทำบุญสิบสองเดือนของชาวไทยพุทธ: วัดพระธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 14(2), 135-153.
- โชติกา ชัยชนะ และ สมเดช นามเกต. (2568). พุทธิปัญญา...พระพุทธเจ้า. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม*, 3(1), 345-361.